

3. Кремень В.Г. Розвиток педагогічної освіти України та її інтеграція в європейський освітній простір / В.Г.Кремень // Освіта України. – 2004. – 19 жовтня. – С.2.
4. Нісімчук А.С. Педагогіка: підручник / Андрій Сергійович Нісімчук. – К.: Атіка, 2007. – 344 с.
5. Ожегов С.И. Словарь русского языка / Сергей Иванович Ожегов. – М.: Русский язык, 1984. – 798 с.
6. Пріма Р.М. Професійна мобільність майбутнього вчителя початкових класів: навч.-метод. посіб. / Раїса Миколаївна Пріма. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 128 с.
7. Філософський словник [за ред. В.І. Шинкарука]. – К.: Укр. рад. енциклопедія, 1986. – 796 с.

Анотація

Становлення творчої особистості майбутнього вчителя є одним із завдань навчально-виховного процесу вищого навчального педагогічного закладу. У статті розглядаються деякі теоретичні аспекти становлення творчої особистості майбутнього вчителя, проаналізовано зміст понять "творчість" та "педагогічна творчість".

Аннотация

Становление творческой личности будущего учителя является одним из заданий учебно-воспитательного процесса высшего учебного педагогического заведения. В статье рассматриваются некоторые теоретические аспекты становления творческой личности будущего учителя, проанализировано содержание понятий "творчество" и "педагогическое творчество".

Summary

Becoming of creative personality of future teacher is one of tasks educational-educate to the process of higher educational pedagogical establishment. Some theoretical aspects of becoming of creative personality of future teacher are examined in the article, it is analysed maintenance of concepts "creation" and "pedagogical creation".

Подано до редакції 20.12.2009 р.

© 2009

Яцула Т.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ ОСНОВНИХ КОМПОНЕНТІВ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ЗІ ШКОЛЯРАМИ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Кардинальні зміни в освітньому просторі виховання (суб'єкт-суб'єктні відносини між вихователем і вихованцями; наголошення на реалізації гуманістичних, особистісно орієнтованих підходів у виховній взаємодії, визнання фасилітативного типу вчителя-вихователя та педагогічної підтримки, психолого-педагогічного супроводу особистісного розвитку дитини як основи нової парадигми виховання та ін.) ставлять педагогів перед необхідністю постійного вдосконалення професійно-педагогічної культури, складовою якої є культура особистісної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Наукові дослідження проблеми підготовки вчителя пов'язані з роботами В.П.Андрущенко, Є.С.Барбіної, І.М.Богданової, М.М.Боритька, Н.В.Гузій, О.А.Дубасенюк, М.Б.Євтуха, І.А.Зязюна, Т.І.Іванової, Н.В.Кічук, О.Я.Савченко, С.О.Сисоєвої, В.О.Сластьоніна, І.А.Колесникової, Н.В.Кузьминої, А.К.Маркової, Л.М.Мітіної та ін. Вони свідчать, що зміни, які відбуваються у суспільстві спрямовують освіту на відповідні зміни у професійній підготовці вчителя. Саме тому мета підготовки вчителя повинна бути пов'язана не тільки з формуванням навичок діяльності, а й з розвитком особистісних характеристик майбутніх вчителів. Перехід від цілі навчання у "виді знань – умінь – навичок у їх класичному розумінні до особистісних характеристик майбутнього професіонала" виступає показником професійної зрілості людини, професійного розвитку вчителя [2].

За такого розуміння проблеми важливим є розвиток суб'єктності майбутніх вчителів, яка пов'язана з усвідомленням цінностей взаємодії зі школярами, цілей і смислу педагогічної діяльності, власного статусу як референтної людини у просторі життя школярів. Саме це дозволяє стверджувати, що культура особистісної взаємодії вчителя зі школярами, що розглядається нами у контексті взаємодії у сфері дозвілля школярів, є важливим компонентом професійно педагогічного становлення.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягала у висвітленні основних підходів до визначення компонентів культури особистісної взаємодії вчителя зі школярами у сфері їх дозвілля.

Виклад основного матеріалу дослідження... Як важливе утворення професійно-педагогічної культури, культура особистісної взаємодії розглядається нами у контексті системного, діяльнісного, акмеологічного, аксіологічного, синергетичного, особистісно орієнтованого підходів, кожен з яких надає можливість проаналізувати запропоновану категорію як багатоаспектну, динамічну, спрямовану на результативність у взаємодії зі школярами, що проявляється у якісних показниках їх особистісного розвитку.

Системний підхід як методологічний орієнтир у педагогічній діяльності стосовно процесу формування культури особистісної взаємодії, за нашим висновком, відображається у таких положеннях:

- як особистість дитини, так і особистість педагога мають розвиватися в цілісному інтегрованому педагогічному процесі, у якому всі компоненти (цільовий, мотиваційний, змістовий, організаційно-діяльнісний,

очно-результативний) максимально взаємозалежні;

- у процесі особистісної взаємодії відбувається об'єднання зусиль суб'єктів виховання, що сприяє збільшенню ефективності педагогічного впливу;

- спеціально моделюються умови для творчого саморозвитку, самореалізації особистості вчителя, що сприяє його особистісному зростанню.

Сутність особистісної взаємодії у сфері дозвілля з погляду діяльнісного підходу є спільна діяльність вчителів і вчителів-вихователів з реалізації разом вироблених цілей і завдань. Спільний пошук цінностей, спільне життя в процесі спілкування у сфері дозвілля і становить зміст взаємодії, реалізованої в контексті діяльнісного підходу.

Тому, розвиненість культури особистісної взаємодії майбутніх вчителів має бути відбита в більш високих рівнях умінь проектувати, конструювати, створювати ситуації особистісно розвиваючої взаємодії.

Аналізуючи гуманістичний підхід як методологічну основу сучасної освіти нами актуалізовано увагу на те, що розвиток культури особистісної взаємодії майбутнього вчителя зі школярами буде ефективним, якщо спрямовувати такі принципи: пріоритетність орієнтації та "трансцендентні" мотиви життєдіяльності (істинний сенс життя людина може знайти лише в інших людях, у тому, щоб бути потрібною їм); ефективний вплив на розвиток особистості можливий в результаті власної активності особистості; розвиток особистості повинен бути спрямований не на адаптацію до умов соціуму й індивідуальним особливостям особистості, а на їх перетворення відповідно з власними потребами особистості, які співвідносяться з принципами гуманістичного суспільства; педагогічний вплив слід спрямовувати на створення умов для розвитку особистості через задоволення її основних потреб, що забезпечить процес саморозвитку, самовиховання; розвиток особистості буде ефективним за умови максимального використання можливості наслідування продуктивним соціокультурним взірцям поведінки і діяльності.

Синергетичний підхід надає можливість майбутнім вчителям дослідити, а потім спрогнозувати поведінку, зміни і зміни головних компонентів дозвілля школярів, і, на цій основі, розвивати такі складові культури особистісної взаємодії як мобільність, гнучкість, творча інтуїція.

З позицій синергетичного підходу розвиток культури особистісної взаємодії вимагає актуалізації таких аспектів професійно-педагогічного розвитку майбутнього вчителя як розуміння свого місця і ролі в особистісному розвитку дитини; сприйняття цінності особистісної взаємодії не тільки як зацікавленості в неї відповідних суспільних структур, але й як необхідності її для власного розвитку і розвитку дитини.

Особливе значення у визначенні змісту культури особистісної взаємодії вчителя зі школярами у сфері дозвілля має акмеологічний підхід який спрямовує професійний розвиток на "найвищі досягнення, на найбільш високу самореалізацію особистості" [1, с. 248].

Особистісно-орієнтований підхід у розвитку культури особистісної взаємодії студентів вищих педагогічних навчальних закладів розглядається нами через активізацію смислової сфери майбутнього вчителя. У контексті цього дослідження нами визначені такі положення щодо реалізації особистісно орієнтованого підходу в процесі підготовки майбутніх вчителів до організації дозвілля школярів:

1. Спрямованість на рефлексію особистісного досвіду життєдіяльності розуміється як обміркування й аналіз власних проблем особистісного розвитку студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Аналіз позитивних і негативних ситуацій особистісного досвіду (взаємодія з людьми) дає можливість майбутньому вчителю самому визначити цінності взаємодії, що, зрештою, відображається на визначенні смислу педагогічної діяльності.

2. Орієнтація процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів на постановку цілей взаємодії, розв'язання конкретних завдань власного розвитку і розвитку дитини. Постановлені й осмислені таким чином цілі є орієнтирами подальших дій, мотиви взаємодії усвідомлюються як особистісно значущі.

Враховуючи основні положення гуманістичної психології, системного, діяльнісного, синергетичного, соціокультурного, акмеологічного, особистісно орієнтованого підходів, реалізація культури особистісної взаємодії вчителя зі школярами у сфері дозвілля школярів, за нашим висновком, включає наступні напрями:

- особистісну взаємодію педагога як процес трансляції власних цінностей, поглядів, установок та ін. в спільноту дітей у середовищі їх дозвілля;
- властивості, які характеризують позицію педагога як референтної для дітей дорослої людини;
- знання, вміння, навички, необхідні для особистісно значущого спілкування з дітьми у сфері їх дозвіллевих потреб та інтересів.

На основі аналізу й узагальнення психолого-педагогічної теорії і практики стосовно досліджуваної проблеми нами виділено аксиологічне Я вчителя як особистості, у якому відображені цілі, мотиви, ідеали, установки, інтереси та інші характеристики культури особистісної взаємодії які, як ми вважаємо, спроможні сприяти вирішенню проблем особистісного розвитку школярів. За такого підходу культура особистісної взаємодії ґрунтується на ставленні до дитини як суб'єкту життя, на визначенні особистісного смислу життя кожної дитини, на педагогічній підтримці, педагогічному супроводі шляху розвитку дитини .

У свою чергу, стержневим утворенням особистості вчителя, яке визначає готовність до діяльності, є ціннісні та професійно-ціннісні його орієнтації. Ціннісні орієнтації майбутнього вчителя дають можливість обирати ту чи іншу сферу взаємодії з учнями, яка, на його думку, надає можливість інтегрувати власні установки, оцінки явищ, процесів, об'єктів оточуючого середовища, і взаємозбагатитися поглядами учасників середовища дозвіллого спілкування. Цей процес має двосторонній характер і спонукає вчителя до постійного, творчого саморозвитку. Професійно-ціннісні орієнтації пов'язані з цінностями особистісної взаємодії як педагогічної діяльності:

- особистість дитини, шлях її індивідуального розвитку – головна цінність педагогічної діяльності;
- цінність особистісного професійного розвитку вчителя-вихователя як відчуття повноти життя.

Отже, оновлення процесу професійно-педагогічної підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів до організації дозвілля школярів пов'язано з аксіологічним компонентом цього процесу – усвідомлюючи цінності взаємодії, майбутні вчителі свідомо ставляться до знань, які вони здобувають, які необхідно знаходити самостійно відповідно до завдань, що потребують вирішення, умінь, що становлять майстерність взаємодії та саморозвитку особистісних якостей.

Базуючись на зазначених підходах ми вважаємо, що визначальним конструктом культури особистісної взаємодії вчителя є його розуміння смислу особистісної взаємодії в просторі життєдіяльності дитини.

У сучасних соціокультурних умовах процес розвитку дитини відбувається на фоні далеко не позитивних зразків середовища що її оточує. Культ насильства, матеріальних цінностей, подвійної моралі стає тією основою, на якій формується ціннісна сфера особистості. Тому звернення в професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя до смислових орієнтирів педагогічної діяльності, ми вважаємо збагатить процес професійного становлення особистісно значимими смислами життя майбутнього вчителя-вихователя. Розглядаючи це питання ми спираємось на позицію В.Є.Чудновського яка свідчить, що в основі структури сенсу життя лежить ієрархія смислів, співвідношення "великих" і "малих" смислів. Особливості "структурної ієрархії" обумовлюють не тільки формально-динамічну, але багато в чому і змістовну характеристику цього феномена [4, с.218-219]. Тому становлення і функціонування сенсу життя як психологічного феномена визначається не тільки змістом "головного смислу", але і характером його співвідношення з іншими життєвими сенсами. Отже, якщо як компонент сенсу життя – цінність взаємодії вчителя з особистістю дитини, що розвивається, набуває динамічної характеристики, то змінюється і його ставлення до себе як значущої особистості, і сенс педагогічної діяльності співзвучний сенсу життя.

У процесі підготовки майбутніх учителів до особистісної взаємодії зі школярами у сфері дозвілля необхідним є, насамперед, формування здатності ставити власну мету педагогічної діяльності, аналізувати її не тільки як таку, але і як шлях її досягнення. Тоді аналіз цих шляхів сприятиме уточненню поставленої особистісної мети. У свою чергу, мотив діяльності, цілепокладання стає основою установки на досягнення певного результату. Образ результату може знаходитися в декількох станах: знаний, привабливий, реально досяжний, досягнутий.

Під цим кутом зору сенс педагогічної діяльності несе якісну характеристику значимості мети. За цих умов значимість особистісної взаємодії переноситься на все, що виявляється з цим пов'язаним. Таким чином формуючи в майбутніх учителів сенс особистісної взаємодії ми розвиваємо ціннісну сферу студента в сприйнятті світу педагогічної дійсності. Процес поширення значимості відбувається послідовно від одного об'єкта до іншого при обов'язковій умові наявності зв'язку між ними. У результаті виникають ланцюжки сенсу – ланцюжки поширення значимості. (Дитина – особистість, що розвивається, дорослий, його роль у цьому процесі тощо). Ланцюжок смислів – це відповіді на одвічні питання діяльності людини: навіщо, чому, для чого і т.д.

Відтак, можемо констатувати, що поняття "сенс" є наявність в об'єкта, процесу, явища міри конкретної індивідуально значимого. Сенс можна зрозуміти або не зрозуміти, погодитися з ним або не погодитися. Але сенс ще можна і прийняти, саме прийняття сенсу спрямовує дії людини на досягнення певної мети. Тоді втрата сенсу педагогічної діяльності (особистісної взаємодії) – це низька оцінка її значущості. Тому, вирішуючи проблему формування смисложиттєвих орієнтацій майбутніх учителів, необхідним, на нашу думку, насамперед, вирішування питання значущості вчителя в житті кожної дитини.

Враховуючи зазначене нами, з'ясуємо сутність понять "мета" і "сенс" педагогічної діяльності. Якщо мета педагогічної діяльності є створення умов для творчої самореалізації особистості, то для її досягнення необхідне усвідомлення цілей досягнення смислових конструктів: самореалізація дитини, самореалізація вчителя, творчий потенціал вчителя і дитини, особистісна взаємодія, взаємопроникнення суб'єктів педагогічного процесу тощо. Тому набуття метою сенсу виводить нас за межі одиничного шляху професійної підготовки (знання, уміння, навички) у більш широкий контекст особистісно орієнтованої освіти. Якщо майбутній учитель не ставить питання "Навіщо?", "Чому?" або не шукає відповіді, у нього слабо формується здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між об'єктами педагогічної діяльності, він не в змозі об'єктивно оцінити явища і процеси, ініціювати зміни в освітньому просторі. І, незважаючи на потребу в педагогічній діяльності, він не вміє виконувати конкретні дії наповнити сміслом, не знає, що треба робити, крім втілення в педагогічну дійсність елементарних заучених у відповідних курсах знань, умінь і навичок. У такий спосіб педагогічні дії позбавляються смислу.

Враховуючи викладене вище, можна констатувати: сенс педагогічної діяльності – це значимість, що сприйняв майбутній учитель від об'єктів педагогічної дійсності завдяки встановленню зв'язку між ними. Сенс може поширюватися між взаємозалежними об'єктами від первинного носія значимості (зростаюча дитина), що і є метою. Активність учителя осмислюється і стає усвідомленою, смислоорієнтованою діяльністю.

Грунтуючись на цих підходах, відзначимо, що підготовка майбутніх вчителів у напрямі набуття сенсу педагогічної діяльності (особистісної взаємодії), що, у цілому, активізує процес відчуття повноти життя, має бути пов'язана зі сферою емоцій і потреб особистості. Переживання емоційного задоволення від зустрічі зі світом дитини, проектування зустрічей, результат зворотного зв'язку в суб'єкт-суб'єктних стосунках, глибоке "занурення" в простір дитинства – усе це стає тією емоційною основою, що поєднує смислотвірчі орієнтації педагогічної діяльності з усвідомленням сенсу життя.

Висновки... На основі розглянутих підходів нами визначені основні компоненти культури особистісної взаємодії вчителя зі школярами у сфері дозвілля і шляхи їх розвитку в умовах навчально-виховного процесу вищих педагогічних навчальних закладів: мотиваційно-ціннісно-смисловий, когнітивно-методологічний, операційно-діяльнісний, індивідуально-творчий.

Зміст мотиваційно-ціннісно-смислового компонента складають мотиви, потреби і цінності вчителя. Особистісна взаємодія вчителя може бути пояснене як внутрішніми, так і зовнішніми причинами. У першому випадку як пояснення виступають психологічні властивості особистості педагога, у другому – зовнішні умови й обставини його діяльності. У першому випадку мова йде про потреби, цілі, наміри, бажання, інтереси тощо, а в другому – про стимули, що виходять зі сформованої ситуації. Беручи до уваги вищезазначене, ми вважаємо що в формуванні культури особистісної взаємодії майбутнього вчителя важливим і необхідним крім розвитку мотивації до взаємодії на основі потреб, інтересів, бажань і ін. необхідно розробити і ввести в педагогічний процес стимулюючі компоненти, що пов'язані з "зануренням" у соціокультурний простір розвитку дитини. У нашому дослідженні це вільний час, дозвілля, субкультура, підліткові, молодіжні групи і ін.

Мотиви взаємодії формуються з потреб, цінностей вчителя. Потреба в любові і прихильності, спілкуванні, активності, бажанні бути референтною особистістю в житті дитини, повазі, самоповазі, компетентності, самореалізації, творчості – усі ці потреби можуть бути досить успішно задоволені в процесі особистісної взаємодії вчителя зі школярами в сфері дозвілля.

Зміст ціннісного аспекту мотиваційно-ціннісно-смислового компонента культури особистісної взаємодії складають особистісні цінності вчителя, що виявляють себе в ціннісних орієнтаціях, позиціях, установках. Ми визначаємо цінності вчителя як систему стійких установок, позицій, представлень і принципів, що орієнтують його взаємодію на розуміння, прийняття дитини, на підтримку її в особистісному становленні. За цих умов особистісні цінності вчителя пов'язані з особистісним смыслом педагогічної діяльності і взаємодії, зокрема.

Необхідність формування мотиваційно-ціннісно-смислового компонента культури особистісної взаємодії студентів вищих педагогічних закладів зумовлена тим, що мотиви, цінності, змісти є підставою його діяльності і критерієм її результативності. Найбільш значимою в мотиваційно-ціннісно-смисловому компоненті культури особистісної взаємодії майбутнього вчителя є цінність зростаючої дитини. Якщо в контексті розвитку культури особистісної взаємодії студентів вищих педагогічних закладів представити цінність особистісного розвитку дитини як термінальну, то інструментальними стосовно неї цінностями будуть цінності пізнання особливостей розвитку дитини, її потреб, умов життєдіяльності, а так само ролі вчителя у цьому процесі.

Опановуючи цінностями особистісної взаємодії як відносно стійкими орієнтирами професійно педагогічної діяльності, майбутній учитель суб'єктивує їх, робить особистісно значимими. Таким чином, відбувається процес творчо-індивідуального саморозвитку культури особистісної взаємодії. У процесі творчо-індивідуального саморозвитку вчитель актуалізує лише ті цінності-змісти, що близькі йому за індивідуальністю ("авторство власного життя" – В.І.Слободчиков).

Зміст когнітивно-методологічного компонента культури особистісної взаємодії вчителя зі школярами складають знання, уміння, навички, що включаються в існуючу когнітивну структуру.

Методологічний аспект когнітивно-методологічного компонента культури особистісної взаємодії студентів вищих педагогічних закладів забезпечує умови для саморозвитку творчо-індивідуального стилю взаємодії вчителя зі школярами у сфері дозвілля, який виявляється як:

- позитивне сприйняття себе як педагога, здатного допомогти дитині в процесі її особистісного становлення;
- здатність до вироблення індивідуальних моделей взаємодії, заснованих на ефективному використанні свого творчого потенціалу (творча уява, пошук нових способів дій, видозміна раніше засвоєних прийомів, ініціативність у перебуванні шляхів розв'язання проблеми і ін.);
- усвідомлення необхідності саморозвитку, самоздійснення як важливого компонента успішності професійної діяльності.

Отже, когнітивно-методологічний компонент культури особистісної взаємодії припускає рух вчителя від одних знань, умінь і навичок до інших, уточнення, поглиблення, розширення простору педагогічної культури в цілому.

Таким чином, є підстави для висновку, що:

- високий рівень сформованості когнітивно-методологічного компонента культури особистісної взаємодії студентів вищих педагогічних навчальних закладів – це діяльність з виявлення змісту навчального матеріалу психолого-педагогічних дисциплін як особистісно значимого для свого саморозвитку, своєї професійної педагогічної діяльності;

- залежно від ступеня формування когнітивно-методологічного компонента культури особистісної взаємодії студентів вищих педагогічних закладів освіти зростають можливості створювати і реалізовувати власні підходи до особистісно значимої взаємодії, до надання підтримки, допомоги в особистісному становленні учнів.

Операційно-діяльнісний компонент культури особистісної взаємодії вчителя зі школярами ми визначаємо як систему технологічних елементів, спрямованих на реалізацію цілей особистісної взаємодії. У рамках нашого дослідження система технологічних елементів розглядається нами як інваріантні педагогічні уміння, які забезпечують результативність взаємодії як процесу особистісного розвитку як школярів, так і вчителів.

Реалізація операційно-діялісного компонента припускає:

- розробку програми розвитку, саморозвитку особистості майбутнього вчителя як референтної взаємодії з учнями у сфері їх дозвілєвих інтересів;
- практичну реалізацію програми засобами педагогічної підтримки і психолого-педагогічного супроводу.

Високий рівень операційно-діялісного компонента культури особистісної взаємодії студентів вищих педагогічних навчальних закладів виявляється в:

- умінні аналізувати соціокультурні особливості дозвілєвого часу дітей як простору їхньої життєдіяльності, проектувати програму особистісної взаємодії як емоційно-значимого середовища спілкування, актуалізувати потребу в самореалізації як своїй, у якості референтної особистості для школярів;
- умінні осмислювати цінності особистісної взаємодії як смисложиттєві орієнтири, усвідомлювати потребу в саморозвитку і здійснювати її як технологію самореалізації;
- співвідносити особистісну взаємодію з індивідуальними особливостями школярів, корегувати взаємодію на основі зіставлення: індивідуальність вчителя – індивідуальність дитини.

Індивідуально-творчий компонент культури особистісної взаємодії студентів вищих педагогічних навчальних закладів, на нашу думку є внеском самого майбутнього вчителя в створення нових способів особистісно-значимої взаємодії. Це може виявлятися у виборі і побудові змісту, організації видів діяльності, створенні нових форм і методів взаємодії.

"Творчу особистість учителя відрізняє гнучке, багате комбінаціями мислення, здатність до вичленування істотних ознак з комплексу самопідлеглих ознак, здатність швидко перебудовуватися, володіти такими операціями як комбінування, варіювання, транспонування, поєднуване зазвичай поняттям "фантазія" [3, с.27]

Індивідуально-творчий компонент носить інтегративний характер. Через осмислення цінності особистісної взаємодії, значимості здобутих знань, умінь, навичок, процесу саморозвитку, майбутній вчитель оцінює ті власні індивідуальні якості, що дають змогу самореалізуватись у педагогічній діяльності. Це відкриває шлях до творчої самореалізації, до відчуття сенсу професійного вибору.

Література

1. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала. – М.: Издательство Московского психологического и социального института; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. – 752 с.
2. Митина Л.М. Учитель на рубеже веков: психологические проблемы // <http://www.psyedu/view.php?id=197>
3. Слостенин В.А., Перевалов С.Г. Педагогическая деятельность как творческий процесс // Педагогическое образование и наука. – 2005. – №1. – С.25-34.
4. Чудновський В.Э. Становление личности и проблема смысла жизни: Избранные труды В.Э.Чудновский. – М.: Издательство Московского психологического-социального института; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2006. – 768 с.

Анотація

У статті аналізуються теоретичні підходи, які дають можливість автору визначити сутність основних компонентів культури особистісної взаємодії вчителя з учнями у сфері дозвілля

Аннотация

В статье анализируются теоретические подходы, которые дают возможность автору определить сущность основных компонентов культуры личностного взаимодействия учителя с учащимися в сфере досуга

Summary

In the article theoretical approaches which enable the author to define essence of the basic components culture of personal interaction of the teacher with pupils in sphere of leisure are analyzed.

Подано до редакції 16.12.2009